

Mgr. Zdenka Rebrošová

Daltonské bloky v primárnom vzdelávaní



2014

OBSAH

ÚVOD	3
1 Alternatívne školy	5
2 Klasické reformné školy	6
3 Daltonská škola	7
3.1 Vznik a vývoj	7
3.2 Dalton International	9
3.3 Dalton na Slovensku	10
3.4 Daltonské vyučovanie a daltonské princípy	11
4 Daltonské bloky – realizácia daltonských zásad v praxi	14
5 Prieskum – dotazník pre rodičov	18
Zoznam bibliografických odkazov	22

ÚVOD

V súvislosti s globálnymi zmenami v spoločnosti v 21. storočí dochádza k modernizácii vyučovacích metód. Cieľom pedagogického pôsobenia učiteľa je rozvíjať u žiaka kľúčové kompetencie pre celoživotné vzdelávanie a dostatočne ho pripraviť pre život. V súčasnosti učitelia môžu v rámci školských vzdelávacích programov vytvárať projekty, blokové vyučovanie, tematické vyučovanie a pod. Forma vyučovania len tradičných predmetov je prekonaná.

Aj rodičia často očakávajú, že si ich deti v škole osvoja nielen predpísané vedomosti, ale aj základné spoločenské normy a hodnoty. Preto školy a jednotliví učitelia hľadajú inšpiráciu v alternatívnej pedagogike, ktorá ponúka širokú škálu rôznych typov alternatívnych škôl. Ich prostredníctvom žiaci získavajú nielen vedomosti, ale zároveň je u nich podporovaná iniciatíva, spolupráca, samostatnosť. Alternatívne školy prispievajú k slobodnému rozvoju žiakov, podporujú ich vlastné tempo, voľbu práce a individualitu.

V našej škole využívame prvky daltonskej školy. Skúsenosti sme spočiatku získavali absolvovaním seminárov daltonských učiteľov v Brne a spoluprácou so ZŠ v Dunajskej Strede. Žiaci v navštívených školách boli pri práci samostatnejší, zodpovednejší a boli schopní vzájomne spolupracovať. V triedach vládla príjemná pracovná atmosféra.

Cieľom každého učiteľa by malo byť, aby sa jeho žiaci do školy tešili a aby zo školy odchádzali s dobrým pocitom. Z pohľadu dieťaťa predstavuje škola a trieda vedľa rodiny druhé najvýznamnejšie sociálne prostredie. Tu trávi niekoľko svojich najproduktívnejších hodín denne. Stretáva sa so skupinou vrstovníkov a autoritou učiteľa, nadväzuje s nimi vzťahy, vstupuje do komunikácie, získava vedomosti a zručnosti, ktoré formujú jeho osobnosť. Zásadný vplyv na tieto aspekty má klíma školskej triedy, ktorá môže mať priaznivý aj nepriaznivý vplyv na dieťa aktuálne a aj do budúcnosti.

Zaradením daltonských blokov do vyučovania sa vytvára ďalší priestor k utváraniu priateľských vzťahov medzi žiakmi, teda aj k utváraniu pozitívnej klímy v triede. Učiteľ má možnosť nastoliť určité pravidlá, aby sa žiaci naučili tolerancii a spolupráci.

Keď šesťročné dieťa vstúpi do školy, zatvorí sa za ním brány detskej prirodzenosti. V materskej škole sa mohlo hrať na zemi, ložiť po kolenách, mohlo sa voľne pohybovať. V škole ho posadíme do lavice, neustále ho upozorňujeme, čo smie a čo nie. Mladší školský vek je najdôležitejším obdobím vo vývine dieťaťa, je preto nelogické, že už v tomto veku bránime detskej prirodzenosti. Z tohto dôvodu zaradíme do vyučovania

alternatívne prvky v snahe vyučovanie spestriť, zatriktívniť a vytvárať u žiakov kladný vzťah ku škole. Dieťa sa vstupom do školy zároveň dostáva do nového kolektívu a vytvára si nové vzťahy so spolužiakmi. Považujeme za dôležité, aby sa v súčasnej škole kládol dôraz na dobré vzťahy medzi žiakmi. Trieda môže pozitívne pôsobiť na žiaka a na jeho ďalší život v spoločnosti.

1 Alternatívne školy

Za alternatívne považujeme všetky druhy škôl, ktoré majú jednu podstatnú črtu – odlišujú sa niečím od hlavného prúdu štandardných škôl daného vzdelávacieho systému. (Průcha, 2004)

Jednotlivé alternatívne školy sa medzi sebou navzájom líšia, každá má svoje vlastné rysy. Průcha (2004) uvádza komplexnú charakteristiku alternatívnych škôl, o ktorú sa pokúsili nemeckí autori Klassen a Skiera:

1. Alternatívna škola je zameraná pedocentricky. Výchova sa zameriava na osobu dieťaťa a výchovné činnosti sú v súlade s jeho individualitou.
2. Alternatívna škola je aktívna. Uplatňuje rôzne vyučovacie formy (napr. skupinová práca, projektové vyučovanie) a jej najvyšším cieľom je rozvoj aktivity a zodpovednosti žiaka. Umelecká činnosť a telesný rozvoj sú neoddeliteľnou súčasťou výchovného procesu.
3. Alternatívna škola sa snaží o komplexnú výchovu žiaka. Dôležitý je intelektuálny, emočný aj sociálny rozvoj jednotlivca.
4. Alternatívnu školu chápeme ako „spoločenstvo“. Formy a postupy výchovy a vzdelávania utvárajú spoločne učitelia, žiaci aj rodičia.
5. Alternatívna škola sa riadi princípom „Par la vie – pour la vie“ (t.j. „zo života - pre život“). Cieľom školského vzdelávania je zapojenie žiakov do sveta práce a úsilie o rozšírenie edukačného prostredia nad rámec školskej triedy.

Alternatívne školy rozdeľujeme na tri hlavné skupiny:

1. klasické reformné školy;
2. cirkevné školy;
3. moderné alternatívne školy (Průcha, 2004).

2 Klasické reformné školy

Alternatívne školy vznikali v rôznych krajinách vplyvom reformných pedagogických teórií a hnutí. Rozvoj reformnej pedagogiky nastal začiatkom 20. storočia a hlavne v jeho 20. a 30. rokoch. Reformná pedagogika je spájaná s teóriami významných pedagogických mysliteľov, ako boli J. Dewey, M. Montessoriová, P. Petersen, C. Freinet, R. Steiner, H. Parkhurstová a iní. Išlo predovšetkým o snahu odštartovať zmeny v školstve, uvoľniť sa z pút tradičnej školy a dosiahnuť čo najväčšieho rozvoja osobnosti prostredníctvom netradičných foriem a metód vyučovania.

Počet alternatívnych škôl je veľmi rozsiahly. Medzi najvýznamnejšie, s ktorými sa môžeme stretnúť v slovenskom školstve, patria:

Waldorfská škola,

Montessoriovská škola,

Freinetovská škola,

Jenská škola,

Daltonská škola.

3 Daltonská škola

3.1 Vznik a vývoj

Daltonská škola vznikla z iniciatívy americkej učiteľky Helen Parkhurstovej (1887-1973). Názov je odvodený od mesta Dalton v štáte Massachusetts, kde založila v roku 1919 experimentálnu školu.

Na začiatku 19. storočia, s postupujúcim presadzovaním všeobecnej školskej dochádzky, nastal v dedinských školách v USA problém s veľkým počtom žiakov v školách, ktoré boli zväčša jednotriedne. Najväčším problémom bolo udržať v činnosti všetky oddelenia a nezanedbávať rozdielny talent a záujmy žiakov. Najmä v USA bola na konci 19. storočia neustále zdôrazňovaná požiadavka individuálneho prístupu pri hromadnom vyučovaní.

Röhner a Wenke (2000) uvádzajú, že základy daltonského vyučovania boli položené v roku 1905 v jednej zo škôl vo Wisconsine, kde začala učiť práve vyštudovaná učiteľka Helen Parkhurstová štyridsať detí vo veku 6-12 rokov v jednej triede. Nevyužívala tradičné frontálne vyučovanie, ale spôsob vzdelávania prispôsobila individuálnym potrebám dieťaťa. Vo vyučovaní využívala tri základné princípy: sloboda, samostatnosť a spolupráca. Za dôležité považovala, aby sa žiaci naučili vychádzať sami so sebou a s ostatnými. Po skončení pôsobenia v niekoľkých dedinských školách v roku 1911 nastúpila na učiteľský internát, kde presadila zavedenie odborných učiteľov, pracovní pre každý predmet a čiastočne zrušila rozvrh hodín.

Helen Parkhurstová spolupracovala s M. Montessoriovou, od ktorej získala dôležité podnety pre svoju experimentálnu školu. Vo svojom hlavnom diele *Education on the Dalton Plan* (1922), ktorá bola preložená do mnohých jazykov, popísala teoretické základy a praktické skúsenosti svojej reformnej školy.

Röhner a Wenke (2000) uvádzajú tieto výchovno-vzdelávacie zásady, ktoré vytýčila H. Parkhurstová vo svojej knihe:

- Žiaci budú podľa veku rozdelení do sociálnych skupín alebo tried a každá skupina alebo trieda dostane svojho skupinového alebo triedneho učiteľa.
- Učivo z jednotlivých predmetov sa prehľadne rozdelí do mesiacov podľa

hodinových dotácií a príslušné množstvo učiva žiaci v jednotlivých mesiacoch postupne spracujú a naučia sa ho.

- V spolupráci s príslušným vyučujúcim si žiak vyhotoví plán svojej činnosti. Každý deň si žiak samostatne zvolí predmety, ktorým sa chce venovať. Odchádza do príslušnej učebne, kde môže pracovať samostatne alebo spolupracovať s ostatnými. Úroveň osvojeného učiva si môže overiť u vyučujúceho formou písomnej skúšky.
- Keďže rýchlosť práce je u žiakov rozdielna, ušetrený čas môžu žiaci venovať iným, nimi zvoleným činnostiam (práca navyše).
- Žiak môže zvládnuť učivo určené pre dva školské roky za jeden rok, iný zas zvládne ročné učivo za jeden a pol roka. Nie je nutné prepádávanie alebo preskakovanie tried.
- Každý školský deň prebiehajú na konci vyučovania pracovné rozhovory s vyučujúcim v rámci skupiny alebo triedy. Takto žiaci preberú s vyučujúcim otázky, ktoré považujú za dôležité.
- Žiakovi, ktorý v porovnaní s ostatnými v spracovaní učiva zaostáva, venuje učiteľ individuálnu pozornosť a doučuje ho.
- Schopný žiak, ktorý v porovnaní s ostatnými v množstve učiva predbieha, má možnosť zvoliť si iné aktivity, predmety alebo témy.

Na podporu daltonského vzdelávania podnikla Helen Parkhurstová veľa medzinárodných prednáškových turné. Prednášala v Anglicku, Nemecku, na Ďalekom východe a dokonca aj v južnej Afrike. V priebehu 20. rokov získalo daltonské hnutie celosvetový medzinárodný rozmer. Daltonský plán vyvolal vlnu kritiky tradičnej školy, do popredia sa dostala požiadavka individualizácie vyučovania a diferenciacie žiakov v procese vzdelávania.

Vo Veľkej Británii vzbudil nový štýl vyučovania veľký záujem. Niekoľko anglických učiteľov začalo ihneď vo svojej praxi skúšať daltonský plán. V roku 1923 bola v Anglicku založená Asociácia daltonských škôl. No o pár rokov začal záujem o daltonské vyučovanie klesať, podobne ako aj v iných krajinách, kde bolo v 20. rokoch prijaté s nadšením.

Svetlou výnimkou z hľadiska záujmu o daltonské vyučovanie je Holandsko. Aj v súčasnosti tu funguje viac ako 150 daltonských škôl, čo je najväčší počet na svete v jednom štáte. (Rýdl, 1998)

3.2 Dalton International



Logo Dalton International

Daltonský plán je stále živá myšlienka, ktorá inšpiruje mnoho pedagógov v celom svete a motivuje ich k spolupráci a výmene názorov. Z tohto dôvodu a potreby zastrešiť každoročné daltonské konferencie vzniklo celosvetové združenie Dalton International.

Röhner a Wenke (2003) uvádzajú nasledujúce ciele Dalton International:

- podporovať inovácie daltonského vyučovania;
- podporovať výmenu odborných poznatkov na medzinárodnej úrovni;
- podporovať rozvoj škôl;
- organizovať každoročné daltonské konferencie;
- vytvárať interaktívne kontakty medzi školami pomocou internetu;
- rozvíjať výcvikové programy a školiť daltonských školiteľov;
- rozvíjať internetový daltonský časopis.

Dalton International je medzinárodné pedagogické združenie zaoberajúce sa daltonským vyučovaním. Vo vedení sú zastúpené rôzne štáty z celého sveta. Členmi

Dalton International sú napríklad Ascham School Sydney, The Dalton School New York, daltonské školy v Japonsku, slovenské, české, poľské, nemecké, rakúske, maďarské, holandské, írské a ruské daltonské školy. (Röhner, Wenke, 2003)

Napriek tomu, že daltonský plán musí čeliť veľkej konkurencii iných alternatívnych škôl, patrí v celom svete k jednej z najpoužívanejších alternatívnych vyučovacích metód. V dnešnej dobe však už nemôžeme tvrdiť, že školy vyučujú čisto metódou daltonského plánu, ale skôr využívajú jeho prvky. Pôvodná pomyselná zmluva medzi žiakom a učiteľom už nefunguje. Individualizmus bol nahradený nutnosťou spolupráce. Najdôležitejšie z celého konceptu daltonskej školy sú základné princípy: samostatnosť, spolupráca a zodpovednosť.

3.3 Dalton na Slovensku



Logo Asociácie daltonských škôl na Slovensku

Rýdl (1998) uvádza, že daltonský plán sa dostal do povedomia pedagógov v bývalom Československu už v predvojnových rokoch. V časoch komunistickej nadvlády museli snahy o zriaďovanie alternatívnych škôl ustúpiť do úzadia. Boli prerušené kontakty so zahraničím, takže učitelia stratili možnosť získania informácií z tzv. západných štátov o skúsenostiach a rozvoji alternatívnych škôl. Po páde železnej opony došlo v 90. rokoch k opätovnému nadviazaniu spolupráce s týmito štátmi. V prípade daltonských škôl to bola najmä spolupráca českých škôl s Holandskom.

Daltonské školy vznikali najskôr v Českej republike. Štyri brnenské základné školy založili v roku 1996 Asociáciu českých daltonských škôl. Táto organizácia poskytuje ďalšie vzdelávanie v oblasti daltonského školstva, organizuje každoročne medzinárodné konferencie a vzdelávacie semináre, ktorých sa zúčastňujú aj učitelia zo Slovenska. Medzinárodných kurzov sa zúčastňujú aj učitelia z našej školy.

Na medzinárodnej daltonskej konferencii v Brne v roku 2009 získala prvá slovenská škola certifikát ako „Daltonská“. Bola to ZŠ Jilemnického v Dunajskej Strede. V tomto roku bola vytvorená aj Asociácia daltonských škôl na Slovensku, ktorá má sídlo v ZŠ Sadová, Senica.

3.4 Daltonské vyučovanie a daltonské princípy

Daltonský plán je iba forma organizácie triedy a školy, nie je to ucelený a nemenný systém, preto si školy z neho môžu zobrať len tie prvky, ktoré im vyhovujú. Každý vyučujúci si môže sám spracovať pedagogické a didaktické myšlienky daltonského vyučovania podľa svojej potreby.

Podľa Röhnera a Wenkeho (2003) je v daltonskom vyučovaní učiteľ ten, kto inšpiruje žiakov svojimi podnetmi, námetmi a myšlienkami a sám zároveň inšpiráciu hľadá, či už v samoštúdiu alebo pri výmene skúseností, často zahraničných, pomocou klasických i moderných metód. Ozajstný „dalton“ charakterizuje spolupráca samotných žiakov alebo učiteľov, ale tiež učiteľov a žiakov, samostatnosť, invencia a schopnosť pomáhať si.

Dalton je možné používať vo výchovno-vzdelávacom procese na všetkých stupňoch škôl – od materskej školy až po strednú školu. Dalton dáva učiteľom veľkú mieru slobody. Podľa podmienok školy a triedy môžu aplikovať jednotlivé prvky vo vyučovaní niektorých predmetov. Neexistuje žiadny presný návod, ako má daltonské vyučovanie vyzeráť, sú stanovené len určité pravidlá a princípy a záleží na jednotlivých školách a učiteľoch, ako s nimi naložia.

Základné princípy daltonského vyučovania sú: zodpovednosť, samostatnosť a spolupráca.

Zodpovednosť (sloboda)

Sloboda v daltonskej škole je reakciou na donucovanie v tradičnej škole. Je spätá s určitými hranicami. Východiskom daltonského učiteľa je dôvera v žiaka a naopak. Vonkajšia sloboda je vlastne výchovný prostriedok k dosiahnutiu vnútornej slobody. Dať žiakom slobodu znamená zbaviť ich tlaku zo strany učiteľov a rodičov a preniesť zodpovednosť na nich samých. Zodpovednosť má dvojsmernú podobu: zodpovednosť za niečo prijímam, ale tiež ju druhým predávam, prenechávam.

Röhner a Wenke (2000) chápu dalton jednak ako slobodu, ktorú si zvolí žiak sám, jednak ako predávanie časti zodpovednosti učiteľom žiakovi. Žiak sa takto stáva spoluzodpovedný za výsledok, rovnako ako za samotný proces.

V čom spočíva sloboda v rámci daltonského vyučovania spísal Rydl (1998) nasledovne:

- Sloboda žiakov pre voľbu a výber: s ktorými úlohami začne, s kým bude spolupracovať, kde bude pracovať, aké pomôcky a prostriedky si vyberie, koľko času bude potrebovať, kedy si urobí prestávku.
- Sloboda učiteľa pre voľbu a výber: aké úlohy pripraví pre žiakov, aké učebnice a pomôcky žiakom poskytne, či využije diferencované úlohy, akou formou a ako dlho bude žiakom vysvetľovať, koľko času bude venovať voľnej práci, akou formou bude kontrolovať a hodnotiť prácu žiakov.

Daltonské vyučovanie dovoľuje žiakovi, aby nerušené pracoval na zvolenej téme bez toho, aby bol rušený zvonením a bol nútený preorientovať svoju poroznosť na iný predmet. Môže teda pracovať svojím vlastným tempom, organizovať si prácu a tak rozhodovať o svojom úspechu.

Samostatnosť

Na rozvoj samostatnosti sa v dnešnej dobe kladie veľký dôraz. Prostredníctvom samostatnosti si utvárame vlastné stanovisko, ktoré vedie k prehĺbovaniu vlastných poznatkov, prijímaniu nových poznatkov a k rozvoju tvorivého myslenia. Má tiež veľký vplyv na podporu samostatného aktívneho riešenia problémov. Aby mohlo dôjsť k samostatnej práci, musí učiteľ zmeniť svoju rolu z vedúcej na vedľajšiu. Pomáha žiakom na ceste k dosiahnutiu výsledku, ale do samostatnej práce nezasahuje.

Röhner a Wenke (2000) uvádzajú, že princíp samostatnosti je ovplyvňovaný psychologickými vedomosťami. V daltoni samostatnosť znamená, že žiaci musia sami hľadať a riešiť zadania.

Existujú dva rozdielne aspekty:

- Možnosť samostatnej práce veľmi ovplyvňuje motiváciu žiakov. Žiaci sú radi sami aktívni.
- Samostatnosť je dôležitým didakticko-organizačným faktorom. Ak žiaci môžu

samostatne pracovať, robia tak na vlastnej úrovni. Okrem toho má učiteľ viac času pomáhať žiakom, ktorí jeho pomoc potrebujú.

Na samostatnosti v podstate spočíva celé daltonské vyučovanie. Žiaci majú síce pevné miesta pre odovzdanie práce, k oprave práce, k zadaniu inštrukcií, ale majú voľnosť pohybu, samostatne riešia problémy, sami si prácu plánujú, vyberajú si pomôcky a spolužiakov pre spoluprácu.

Spolupráca

Učenie prebieha vždy za spolupráce medzi žiakmi a medzi žiakmi a učiteľom. Žiaci podľa viacerých autorov podávajú pri spolupráci vyšší výkon. Spoluprácou tiež rozvíjajú svoje komunikatívne schopnosti a sociálne zručnosti.

Rydl (1998) uvádza podmienky spolupráce. Patrí medzi ne:

- určitá miera pripravenosti na diskusiu;
- schopnosť mlčať a počúvať iných;
- sústredená pozornosť k predmetu spolupráce;
- zmysluplné nastolenie správnych problémov;
- vhodná organizácia pri diskusii, keď si všetci vidia do tváří a môžu sledovať aj neverbálne prejavy druhých.

Spoluprácou sa žiaci naučia medzi sebou lepšie komunikovať, navzájom si pomáhať a preberať na seba zodpovednosť za vlastný prínos v skupine a aj za celkový výsledok. Učia sa poznávať rozdiely medzi sebou a akceptovať ich. Cieľom spolupráce u žiakov nie je spoločná práca s kamarátmi, ale schopnosť spolupráce s každým spolužiakom.

4 Daltonské bloky - realizácia daltonských zásad v praxi

Daltonské bloky zaraďujeme do vyučovania od prvého ročníka raz týždenne, prípadne raz za dva týždne. V prvom ročníku začíname riešením úloh len z jedného predmetu (napr. slovenský jazyk), neskôr pridávame druhý predmet (napr. matematiku) a aj tretí predmet (napr. prírodovedu). Závisí od učiteľa, z ktorých predmetov pripraví úlohy pre svojich žiakov.

V ďalších ročníkoch zaraďujeme daltonské bloky do vyučovania tiež raz týždenne (prípadne raz za dva týždne) v rozsahu dvoch až troch vyučovacích hodín. Do blokov spájame zväčša tieto predmety: slovenský jazyk, matematika a prírodoveda (alebo vlastiveda).

Počas daltonských blokov sa žiaci neriadia školským zvonením, ale prestávky v práci si určujú sami. Môžu sa kedykoľvek najesť, oddýchnuť si a ísť na WC. Pred odchodom z triedy položia na svoju lavicu určený predmet (napr. plyšového medvedíka), ktorý je v triede na vyhradenom mieste a keď sa vrátia, odnesú ho späť na vyhradené miesto. Týmto spôsobom je zabezpečené, že na WC odíde vždy len jeden žiak a žiaci teda nemôžu odchádzať v skupinkách a vyrušovať susedné triedy.

Žiaci si slobodne vyberajú aj miesto, kde budú pracovať a spolužiakov, s ktorými budú spolupracovať. Často si spájajú lavice a vytvárajú takto aj štvorčlenné skupiny na rozdiel od tradičného vyučovania, kde žiaci tvoria stále dvojice v laviciach.

Úvodná časť

Daltonské bloky začíname v komunikačnom kruhu v triede na koberci. Cieľom je vytvorenie príjemnej atmosféry a motivácia – uvedenie do témy, ktorou sa budeme zaoberať.

Žiaci sú oboznámení s úlohami ktoré majú splniť. Najskôr žiaci plnia „povinné úlohy“ a potom si môžu podľa svojho výberu vypracovať „dobrovoľné úlohy“, ktoré sú pripravené zo všetkých troch predmetov.

Spočiatku sa žiaci oboznamujú aj so zásadami rozvrhnutia práce, ktoré vyvesíme aj na nástenku. Röhner a Wenke (2003) uvádzajú rozvrhnutie práce takto:

- Vopred si premysli, čo budeš robiť, v akom poradí a koľko času budeš potrebovať.

- Premysli si, aký materiál a pomôcky budeš potrebovať.
 - Počas práce udržiavaj na svojom pracovnom mieste poriadok.
 - Najskôr dokonči jednu úlohu, kým začneš ďalšiu.
 - Prácu si skontroluj.
 - Splnenú prácu odovzdaj učiteľovi.
 - Premysli si, kde môžeš najpokojnejšie pracovať.
 - Zamysli sa nad tým, čo ťa najviac ruší pri práci.
 - Efektívne využívaj čas, neoddychuj po každej úlohe.
 - Čo robiť, keď úlohu nedokážeš vyriešiť sám?
1. Prečítaj si ešte raz zadanie.
 2. Ujasni si, čomu rozumieš a čomu nie.
 3. Prelistuj si učebnicu, písanku,... možno je tam návod.
 4. Porovnaj úlohu s inou, ktorej rozumieš.
 5. Vezmi si k práci pomôcky (napr. encyklopédiu).
 6. Opýtaj sa.

Samostatná práca



Tabuľa splnených úloh

Žiaci pracujú samostatne na zadaných úlohách. Môžu sa voľne pohybovať a komunikovať tak, aby nerušili ostatných. Každý vypracovaný pracovný list odložia na vopred určené miesto a na tabuli splnených úloh zapichnú špendlík príslušnej farby k svojmu menu. Podľa toho má učiteľ prehľad, ako žiaci pracujú a koľkí ešte úlohy nedokončili.

Základ samostatnej práce tvorí princíp odloženej pozornosti. Učiteľ nevenuje pozornosť jednotlivým žiakom vždy, keď žiaci chcú. Žiaci vedia, že potrebnú pomoc od učiteľa dostanú neskôr. Takto sa učia hľadať riešenie sami alebo v spolupráci so spolužiakmi, opäť si prečítať zadanie, prípadne sa zatiaľ venovať inej úlohe. (Röhner, Wenke, 2003)

Po vypracovaní úloh si môžu žiaci vyberať činnosti podľa svojich záujmov, napr. kresliť, maľovať s farbami, modelovať z plastelíny, čítať si knižky z triednej knižnice, pracovať s detským časopisom a pod.

Hodnotenie práce



Daltonský meter

Závisí od učiteľa, ako bude prácu žiakov hodnotiť. Okrem bodového hodnotenia práce môže učiteľ využiť aj slovné hodnotenie, prípadne aj klasifikáciu. Počet získaných bodov si žiaci vyfarbia na tzv. daltonskom metri. Ak žiak vyfarbí postupne celý daltonský meter, dostane opäť nový. Aby boli rodičia informovaní o práci žiakov, počet získaných bodov zapisujú učiteľky žiakom aj do žiackych knižiek alebo slovníčkov.

Počas hodnotenia dostanú žiaci svoje pracovné listy späť, aby sa mohli pozrieť, aké chyby v práci urobili. Potom si pracovné listy uložia do zakladačov.

Záver

Záver daltonského bloku prebieha opäť v kruhu. Učiteľ zhodnotí celkovo prácu žiakov, disciplínu pri práci, vedie so žiakmi rozhovor o úlohách (či boli ľahké alebo ťažké, ako sa im pracovalo, ktoré úlohy sa im páčili najviac a pod.).

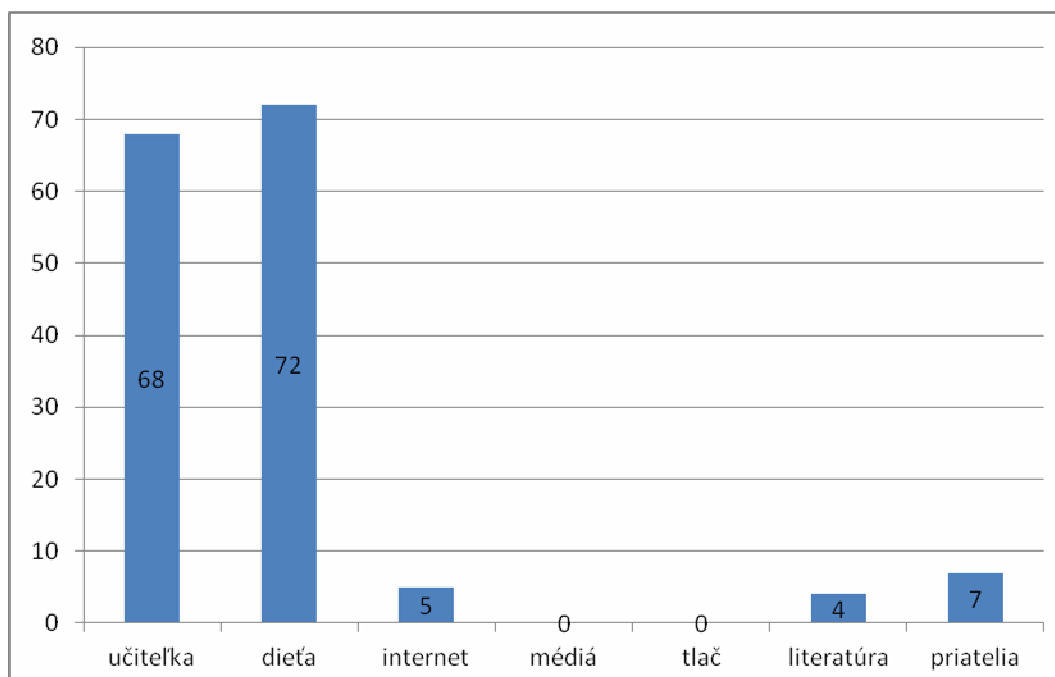
Prieskum – dotazník pre rodičov

V školskom roku 2012/2013 sme uskutočnili prieskum v štyroch triedach a dotazníkom pre rodičov sme zisťovali, či majú rodičia záujem o daltonské vyučovanie, v čom vidia jeho prínos a či daltonské vyučovanie vzbudzuje u žiakov kladný vzťah ku škole. Dotazníky vyplnilo 79 rodičov.

Položkami 1 a 2 sme zisťovali informovanosť rodičov o daltonskom vyučovaní.

V položke 1 rodičia odpovedali na otázku, či sú o daltonských blokoch informovaní. Všetci rodičia označili odpoveď *a) áno, som o tom informovaný*.

V položke 2 sme zisťovali, odkiaľ čerpajú rodičia informácie o daltonských blokoch. Výsledky zobrazuje nasledujúci graf.



Zdroje informácií rodičov o daltonských blokoch

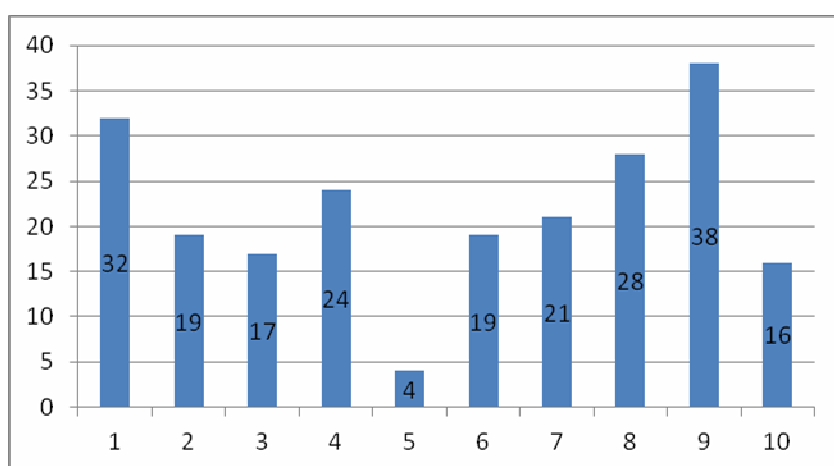
V **položke 3** sme zisťovali, či daltonské vyučovanie vzbudzuje u žiakov kladný vzťah ku škole.

Odpovede rodičov: a) *Teší sa do školy viac ako inokedy*. Počet odpovedí: 75 (94,94%)

b) *Je mu to jedno*. 4 (5,06%)

c) *Neteší sa, nemá rado daltonské bloky*. 0 (0%)

Prečo sa žiaci tešia na daltonské bloky? Dôvody, ktoré uvádzajú, zobrazuje nasledujúci graf.



Dôvody obľúbenosti daltonských blokov u žiakov

1 – pracuje so spolužiakmi, pomáha si so spolužiakmi

2 – môže sa sám rozhodnúť, kedy a čo bude robiť

3 – urobí si prestávku vtedy, kedy chce

4 - má viac voľnosti

5 - príjemná atmosféra

6 - baví ho to

7 - páčia sa mu úlohy

8 - je to zábavnejšie

9 - môže sedieť, kde chce

10 - môže jesť, kedy chce

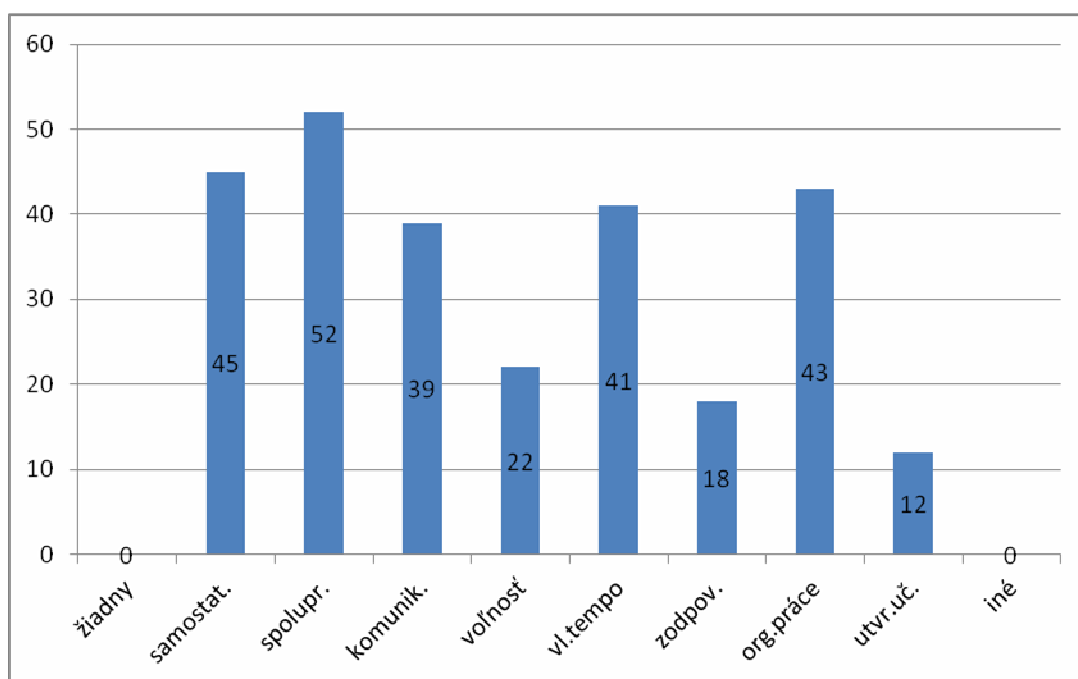
V položke 4 rodičia vyjadrili svoj názor na daltonské vyučovanie nasledovne:

a) *Som veľmi rád (rad), že moje dieťa má možnosť pracovať aj inak ako v štandardných školách.* Počet odpovedí: 75 (94,94%)

b) *Je mi to jedno.* 4 (5,06%)

c) *Daltonské bloky považujem vo vyučovaní za zbytočné.* 0 (0%)

V položke 5 sme zisťovali, v čom vidia rodičia prínos daltonského vyučovania. Nikto z rodičov neuviedol možnosť, že daltonské vyučovanie nemá žiadny význam. Rodičia vidia najväčší prínos v tom, že sa žiaci učia spolupráci, samostatnosti, organizácii práce, majú dostatok času a môžu pracovať vlastným tempom.



Prínos daltonského vyučovania podľa rodičov

V položke 6 sme zisťovali, aké nedostatky vidia rodičia v daltonskom vyučovaní. Rodičia v tejto položke neuviedli nič alebo napísali „žiadne“. Len dvaja rodičia napísali v tejto položke svoje vyjadrenie:

„Zatiaľ som nenašla žiadne. Je to skutočne zaujímavá forma vyučovania.“

„Náročná príprava učiteľa na vyučovanie, vyžaduje si veľmi tvorivého učiteľa, možno často využívané len na kontrolu vedomostí, nie na ich získavanie, časovo náročnejšie.“

Aj keď bol tento rodičovský názor ojedinelý, je výstižný a je zrejmé, že tento rodič je veľmi dobre informovaný o daltonskom vyučovaní. V primárnom vzdelávaní je pre žiakov náročné samostatné získavanie vedomostí, preto sa daltonské bloky využívajú najmä na precvičovanie a kontrolu vedomostí. V treťom a štvrtom ročníku sa učia žiaci už aj samostatne získavať vedomosti z učebníc, máp, prípadne encyklopédií.

Analýzou dotazníkov pre rodičov sme zistili, že väčšina rodičov má záujem o zaradovanie daltonských blokov do vyučovania. Žiadny z rodičov nepovažuje zaradovanie daltonských blokov do vyučovania zbytočné. Rodičia považujú daltonské vyučovanie za prínosné a väčšina rodičov sa vyjadrila, že vzbudzuje u žiakov aj kladný vzťah ku škole.

Zoznam bibliografických odkazov

PRŮCHA, J. 2004. *Alternativní školy a inovace ve vzdělání. 2.*, aktualizované vydanie. Praha : Portál, 2004. ISBN 80-7178-977-1.

RÖHNER, R.; WENKE, H. 2000. *At' žije škola: daltonská výuka v praxi*. Brno : Paido, 2000. ISBN 80-85931-82-6.

57

RÖHNER, R.; WENKE, H. 2003. *Daltonské vyučování. Stále živá inspirace*. Brno : Paido, 2003. ISBN 80-7315-041-7.

RÝDL, K. 1998. *Jak dosáhnout spoluzodpovědnosti žáka: daltonský plán jako výzva – metody a formy práce na 2. stupni ZŠ a na středních školách*. Praha : Agentura Strom, 1998. ISBN 80-86106-03-9.